จดหมายเหตุ

ถนนสายสำคัญ
เมืองอุบลราชธานี

ถนนอุปราช

ถนนสรรพสิทธิ์

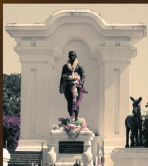
ถนนพรหมราช

ถนนอุปลีสาน

ประวัติย่อ เมืองอุบลราชธานี

อุบลราชธานีหรือเมืองอุบลฯ ถูกแปลงจากป่า (ดงอู่ผึ้ง) เป็นเมือง (สร้างบ้านแปงเมืองตามสำนวนชาวอุบลฯ) โดยกองทัพของเจ้าคำผงหรือพระประทุมวรราชสุริยวงษ์ ลูกพระตาหลานพระวอ ที่นำกองทัพออกจากเมืองหนองบัวลำภูเพื่อหนีการรุกรานจากกองทัพเมืองเวียงจันทน์ เมื่อสร้างเมืองเสร็จเจ้าคำผงได้เป็นเจ้าเมืององค์แรกแล้วขอขึ้นเป็นเมืองในขอบเขตขัณฑสีมาของกรุงธนบุรีต่อเนื่องถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ตั้งแต่รัชกาลที่ ๑ จนถึงรัชกาลที่ ๕ ก่อนการปฏิรูปการปกครอง

อนุสาวรีย์เจ้าคำผงที่ทุ่งศรีเมือง

ภายหลังการปฏิรูปการปกครอง เมืองอุบลราชธานีถูกจัดตั้งเป็นที่ทำการและเป็นกองบัญชาการมณฑลลาวกาวโดยมีข้าหลวงจากกรุงเทพฯ มาปกครองแทนเจ้าเมืองพระองค์แรกคือ พระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงพิชิตปรีชากร และพระองค์ที่สองคือพระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์มีเมืองในปกครองมากกว่า ๒๐ หัวเมืองโดยมีขนาดของมณฑลใหญ่ประมาณหนึ่งในสามของภาคอีสานในปัจจุบัน

ต่อมามีการยุบมณฑลแล้วรวมเมืองเล็กๆ หลายเมืองขึ้นเป็นจังหวัด เมืองอุบลฯ ก็ถูกจัดตั้งเป็นจังหวัดอุบลราชธานีโดยมีเมืองเล็กๆ ซึ่งต่อมาเป็นอำเภอต่างๆ ของจังหวัดรวมเข้าด้วย

ถึงแม้จะถูกลดจากมณฑลลงมาเป็นจังหวัด แต่ก็เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่มากที่สุดของประเทศนับต่อเนื่องกันมาหลายปี ก่อนที่จังหวัดยโสธรจะแยกออกไป

มณฑลอีสาร (เขียนตามแผนที่) มีเมืองอุบลเป็นศูนย์กลางมณฑล

อุบลฯ เมืองนักปราชญ์

เมืองอุบลฯ ในระยะแรกของการเป็นที่ตั้งมณฑล ข้าหลวงทั้งสองพระองค์ซึ่งเป็นผู้ปกครอง ได้นำเทคโนโลยีวิธีการ วิธีคิดและสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ ซึ่งเป็นความเจริญรุ่งเรืองตามแบบอย่างกรุงเทพฯ มาเผยแพร่ และนำมาใช้ที่เมืองอุบลฯ ด้วยตัวอย่างเช่น การจัดการศึกษา

การทหาร การสื่อสาร การคมนาคม เป็นต้น ผู้คนของเมืองอุบลฯ ในระยะนี้และระยะต่อๆ มาจึงเป็นผู้มีการศึกษาดี มีความทันสมัยเมื่อเทียบเคียงกับเมืองอื่นๆ ที่อยู่ในมณฑลเดียวกันหรือแม้แต่ต่างมณฑล เมื่อคนอุบลฯ ไปอยู่ที่ไหน หรือไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมที่ใด

โดยเฉพาะการไปเรียนหนังสือต่อที่กรุงเทพฯ มักจะได้รับการยกย่องชมเชยอยู่เสมอจนเป็นที่มาของคำว่า "อุบลฯ เมืองนักปราชญ์"

ปราชญ์เมืองอุบลฯ ที่ได้รับการยกย่องชมเชย

สมเด็จมหาวีระวงศ์ (ติสโส อ้วน)

พระอุบลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิ[illegible])

การวางผังเมือง

เทคโนโลยี วิธีการ วิธีคิดอย่างหนึ่งที่ถูกนำมาใช้ที่อุบลฯ ของข้าหลวงทั้งสองพระองค์ คือ ระบบการวางผังเห็นได้จากถนนในเมืองอุบลฯ จะเป็นตารางสี่เหลี่ยมต่อกันเหมือนตะแกรงปิ้งปลาซึ่งทำให้เมืองอุบลฯดูแตกต่างจากเมืองอื่นทำให้บ้านเมืองดูสวยงามเป็นสัดส่วน การเดินทางสะดวกไปมาหาสู่กันง่าย

ภาพแผนผังเมืองอุบลฯ และเมืองวารินชำราบบางส่วน ในปัจจุบัน

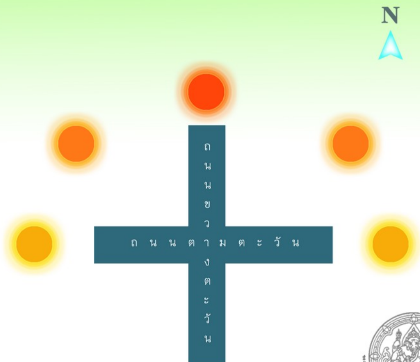
การวางผังเมือง และการสร้างถนนในระยะแรกจะอยู่ในเขตเมืองเก่า คือบริเวณที่เป็นพื้นที่สูงใกล้แม่น้ำมูล (บริเวณที่เป็นวัดสุปัฏนาราม วัดหลวงเรื่อยไปจนถึงวัดกลางและวัดใต้) จะมีถนน ๓ สายทอดขนานไปตามแม่น้ำในทิศทางตามตะวัน หรือในทิศทางตะวันออกไปทิศตะวันตกสายที่ ๑ จะอยู่ใกล้กับฝั่งแม่น้ำมูลหรือถนนพรหมเทพในปัจจุบัน สายที่ ๒ ตัดผ่านกลางเมืองเก่า หรือถนนพรหมราช และสายที่ ๓ ขนานไปกับบริเวณที่เคยเป็นเขื่อนเมืองเก่าหรือถนนเขื่อนธานีในปัจจุบัน จากนั้นจะมีถนนตัดผ่านตามทิศทางขวางตะวัน หรือจากทิศเหนือไปทิศใต้มาเชื่อมต่อกับท่าเรือที่สำคัญริมแม่น้ำมูล ได้แก่ ท่าวัดสุปัฏน์ ท่าอุปราช ท่าจวนหรือท่าตลาดใหญ่ ท่าวัดหลวง หรือท่ากวางตุ้ง ท่าตลาดเก่าหรือท่ายงสงวน ท่าวัดกลาง ท่าราชวงศ์และท่าไขเลย์ ทำให้มีถนนตัดกันเป็นตารางสี่เหลี่ยมต่อกันเหมือนตะแกรงปิ้งปลา ดังที่กล่าวมา

ความเป็นมาในการตั้งชื่อถนน

การสร้างถนนในระยะแรกนี้ยังไม่ได้มีการตั้งชื่ออย่างในปัจจุบัน ต่อเมื่อบ้านเมืองเจริญขึ้นถนนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีชื่อกำกับ เพื่อใช้บอกตำแหน่งที่ตั้ง ที่อยู่อาศัยหรือสถานที่สำคัญๆ การตั้งชื่อถนนในเมืองอุบลฯ จะนิยมตั้งตามชื่อหรือนามสกุลหรือราชทินนามของบุคคลสำคัญของเมืองอุบลฯ เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งนับว่าเป็นกุศโลบายที่ดี เพราะถนนเป็นสิ่งก่อสร้างติดที่และสร้างด้วยวัตถุคงทนถาวรย่อมยืนยงคงอยู่ให้อนุชนรุ่นหลังได้รำลึกนึกถึงผู้สร้างหรือบุคคลสำคัญที่ทำคุณประโยชน์ให้แก่บ้านเมืองสืบต่อไปชั่วกาลนาน ดังนั้น การตั้งชื่อถนน จึงเป็นการให้เกียรติแก่ผู้สร้าง หรือผู้ปกครองบ้านเมืองในตำแหน่งต่างๆ ในสมัยนั้นเป็นสำคัญ

จากแผนผังเมืองอุบลฯ จะเห็นว่าแนวของถนนจะมีอยู่ด้วยกัน 2 แนวกล่าวคือถนนที่อยู่แนวเดียวกับดวงอาทิตย์ขึ้นลงเรียกว่า “ถนนตามตะวัน” และถนนที่ตัดกับแนวการขึ้นลงของดวงอาทิตย์เรียกว่า “ถนนขวางตะวัน”

ถนนตามตะวัน

จุดเริ่มต้น

ที่ประตูด้านข้างทางเข้าวัดกลางและทางลงท่าวัดกลาง

จุดผ่านที่สำคัญ

หน้าวัดหลวง ตลาดใหญ่ สี่แยกเชิงสะพานรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด บรรจบกับถนนสุปัฏน์บริเวณสามแยกหน้าประตูทางเข้าวัดสุปัฏนาราม

จุดสิ้นสุด

ที่สามแยกประตูทางเข้าหน้าวัดสุปัฏนาราม

ที่มาของชื่อ

ตั้งชื่อตามราชทินนามของเจ้าพรหมเทวานุเคราะห์วงศ์ (บุตรเจ้าเสือ หลานเจ้าอนุวงศ์เวียงจันทร์) ซึ่งขณะนั้นเป็นเจ้าราชวงศ์นครจำปาศักดิ์ รัชกาลที่ ๔ แต่งตั้งให้เป็นเจ้าเมืองอุบลฯ ลำดับที่ ๕ (ต้นตระกูลพรหมโรบล)

ถนนพรหมเทพ

แผนผังถนนพรหมเทพ

ถนนพรหมราช พ.ศ. ๒๔๙๕ มีขบวนแห่นาคผ่านร้านอุบลโอสถ ร้านหมอยาเก่าแก่ของเมืองอุบลฯ

ถนนตามตะวัน

ถนนพรหมราช

จุดเริ่มต้น

ข้างวัดใต้ หน้าการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค และด้านข้างโรงเรียนเทศบาลบูรพา

จุดผ่านที่สำคัญ

วัดใต้ หน้าที่ทำการการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค หน้าวัดกลาง ผ่านย่านกลางเมืองเก่า ผ่านถนนหลวง ผ่านถนนยุทธภัณฑ์ ผ่านถนนอุบลศักดิ์ ผ่านถนนราชบุตร ผ่านถนนอุปราช วิทยาลัยอาชีวศึกษา ผ่านถนนศรีทอง ผ่านถนนสุปัฏน์

จุดสิ้นสุด

ที่สี่แยกประตูทางเข้าโบสถ์คริสต์ซึ่งเป็นด้านหลังโรงเรียนอาเวมารีอา

ที่มาของชื่อ

ถนนสายนี้ตั้งชื่อตามราชทินนาม ของพระพรหมราชวงศาเจ้าเมืองอุบลฯ ลำดับที่ ๔ นามเดิมกุทอง สุวรรณกูฏ บุตรพระพรหม (ทิดพรหม) ในสมัยของท่านธรรมยุตินิกายแพร่หลายในเมืองอุบลฯ มากท่านจึงสร้างวัดสุปัฏนาราม

แผนผังถนนพรหมราช

ถนนตามตะวัน

โรงแรมเจียวกี่ที่ถนนเขื่อนธานี

ถนนเขื่อนธานี

จุดเริ่มต้น

ที่สามแยกซึ่งเป็นสำนักงานเกรียง กัลป์ตินันท์ และเป็นจุดเริ่มต้นถนนบูรพาในกับถนนตัดใหม่ข้ามไปฝั่งวารินฯ

จุดผ่านที่สำคัญ

วัดเลียบ โรงแรมราชธานี พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ผ่านถนนอุปราช ข้างวัดศรีอุบลรัตนาราม

จุดสิ้นสุด

ที่ถนนสุปัฏน์ตรงสามแยกหน้าบ้านรักพงศ์

ที่มาของชื่อ

ถนนนี้สร้างตามแนวกำแพงเมืองเดิม ซึ่งเป็นเขื่อนดิน ปัจจุบันไม่มีร่องรอยเหลือให้เห็นแล้ว จึงตั้งชื่อตามกำแพงเมือง

ถนนตามตะวัน

ถนนศรีณรงค์

จุดเริ่มต้น

ที่ถนนบูรพาในซึ่งเป็นสามแยกตรงข้ามกับร้าน อ.เจริญกิจ ซึ่งจำหน่ายวัสดุก่อสร้าง

จุดผ่านที่สำคัญ

ตลาดกกยาง ผ่านถนนพลแพน ข้างวัดเลียบ ผ่านถนนเทพโยธี ผ่านถนนราชวงศ์ ผ่านถนนหลวง ผ่านถนนยุทธภัณฑ์ผ่านถนนราชบุตร ศาลหลักเมือง ทุ่งศรีเมือง ผ่านถนนอุปราช ข้างศาลากลางจังหวัดด้านทิศใต้ วัดศรีอุบลฯ ผ่านถนนสุปัฏน์ ที่ว่าการอำเภอเมืองฯ ผ่านถนนเขื่อนธานี ผ่านถนนจงกลนิธาน ผ่านถนนพนม

จุดสิ้นสุด

ทางโค้งที่ร้านจิระศักดิ์คาร์แคร์ ปากซอยโพธิ์ทองซึ่งเป็นรอยต่อกับถนนชวาลานอก

ที่มาของชื่อ

ตั้งชื่อตามราชทินนามของพระยาศรีสิงหเทพ (ทัด ไกรฤกษ์) ผู้เป็นบิดา ข้าหลวงกำกับราชการเมืองอุบลฯ ลำดับที่ ๗ และราชทินนามของพระยาภักดีณรงค์ (สิน ไกรฤกษ์) ผู้เป็นบุตรคนที่หนึ่ง ข้าหลวงกำกับราชการเมืองอุบลฯ ลำดับที่ ๘ (ศรี + ณรงค์ คือพยางค์หน้าของพ่อ + พยางค์หลังของลูก)

แผนผังถนนศรีณรงค์

ถนนตามตะวัน

ถนนพโลชัย

จุดเริ่มต้น

จากถนนอุปราช บริเวณสี่แยกวัดสุทัศน์ฯ ต่อจากถนนพโลรังฤทธิ์ไปทางตะวันตก

จุดผ่านที่สำคัญ

ผ่านวัดไชยมงคล โรงพยาบาลเซ็นทรัล ถนนจงกลนิธารณ์ ถนนพนม ถนนชวาลาใน โรงเรียนเยาวเรศศึกษา ถนนชวาลานอก โรงแรมทอแสง เรือนจำกลาง สำนักงานประกันสังคม

ขบวนเซิ้งในงานแห่เทียนพรรษา

จุดสิ้นสุด

ที่ริมมูลน้อยข้างวัดท่าวังหิน

ที่มาของชื่อ

ถนนสายนี้ได้ชื่อตามเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ เมื่อกองทหารเมืองอุบลยกไปช่วยกองทัพหลวงจากกรุงเทพฯ ปราบฮ่อจนได้รับชัยชนะ จึงนำมาตั้งเป็นชื่อถนนไว้เป็นอนุสรณ์ เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้ภาคภูมิใจต่อบรรพบุรุษสืบไป (พโลชัย แปลว่า กองทหารที่มีชัยเหนือศัตรู)

แผนผังถนนพโลชัย

ถนนตามตะวัน

จุดเริ่มต้น

โค้งหัวมุมด้านหน้าวัดบูรพาซึ่งเป็นรอยต่อกับถนนบูรพานอก

จุดผ่านที่สำคัญ

หน้าวัดบูรพา ผ่านถนนบูรพาใน วัดพลแพน ผ่านถนนเทพโยธี จวนผู้ว่าราชการจังหวัด ถนนราชวงศ์ โรงเรียนอุบลมิชชั่น ผ่านถนนหลวง วัดมณีวนาราม วัดทุ่งศรีเมือง วัดมณีวนาราม ผ่านถนนนครบาล ข้างโรงเรียนอนุบาลอุบลฯ ผ่านปลายถนนราชบุตร ผ่านหัวถนนผาแดง หน้าศาลแขวง วัดสุทัศน์

จุดสิ้นสุด

สี่แยกวัดสุทัศน์ซึ่งฝั่งตรงข้ามเป็นจุดเริ่มต้นถนนพโลชัย

ที่มาของชื่อ

ได้ชื่อตามเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ในสมัยรัชกาลที่ ๕ เมื่อจีนฮ่อยกกำลังมารบกวนชายแดนเมืองหนองคายและเวียงจันทร์ ในเหตุการณ์ครั้งนี้เมืองอุบลราชธานี ได้ถูกเกณฑ์เอากำลังไพร่พลสมทบกับกองทัพหลวงไปปราบฮ่อด้วย และก่อนจะออกเดินทางได้มีการรวมพลกันที่ซึ่งเป็นที่ตั้งของวัดไชยมงคลในปัจจุบัน เพราะสงบและร่มรื่นไปด้วยต้นโพธิ์ขนาดใหญ่เป็นจำนวนมาก จึงได้ตั้งชื่อถนนช่วงที่อยู่ด้านตะวันออกของเมืองว่า "พโลรังฤทธิ์" ซึ่งแปลว่ากองทหารที่เพียบพร้อมไปด้วยพลังและอิทธิฤทธิ์

แผนผังถนนพโลรังฤทธิ์

ถ น น ต า ม ต ะ วั น

ถนนพิชิตรังสรรค์

จุดเริ่มต้น

ที่ถนนบูรพานอกซึ่งเป็นสี่แยกและมีสวนสาธารณะบูรพานอก

จุดผ่านที่สำคัญ

ผ่านถนนบูรพาใน ผ่านถนนพลแพน ผ่านถนนเทพโยธี ผ่านถนนหลวง ผ่านถนนนครบาล ผ่านถนนผาแดง ข้างศาลจังหวัด หน้าตลาดน้อย ผ่านถนนอุปราช หน้าศาลเยาวชนและครอบครัวผ่านหัวถนนพคุณ ธนาคารออมสิน ถนนจงกลนิธารณ์ ผ่านถนนชวาลาใน

จุดสิ้นสุด

ที่ถนนชวาลานอก ซึ่งเป็นสามแยกหน้าโรงเรียนสามัคคี

ที่มาของชื่อ

ตั้งชื่อตามพระนาม พระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงพิชิตปรีชากร ข้าหลวงใหญ่ผู้แทนพระองค์ปกครองมณฑลลาวกาว องค์ที่ ๑ ต้นราชสกุล “คัคณางค์”

พระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงพิชิตปรีชากร

แผนผังถนนพิชิตรังสรรค์

ถนนตามตะวัน

ถนนสรรพสิทธิ์

จุดเริ่มต้น

ที่ถนนบูรพานอกซึ่งเป็นสามแยกหน้าประตูทางเข้าวัดศรีประดู่

จุดผ่านที่สำคัญ

ผ่านถนนบูรพาใน วิทยาลัยพยาบาล ผ่านถนนพลแพน หน้าโรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ หน้าสถานีตำรวจ วัดแจ้ง ผ่านถนนผาแดง โรงเรียนอุบลวิทยาคม วัดปทุมมาลัย ผ่านสี่แยกกิโลศูนย์ ข้างวัดทองนพคุณผ่านถนนจงกลนิธารณ์ หน้าวัดสว่างอารมณ์ ผ่านถนนชวาลาใน ผ่านถนนชวาลานอก แขวงการทางอุบลฯที่ ๑ หน้าโรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช

จุดสิ้นสุด

ที่สี่แยกประปาเชิงสะพานข้ามมูลน้อย

ที่มาของชื่อ

ตั้งชื่อตามพระนาม พระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงสรรพสิทธิ์ประสงค์ ข้าหลวงใหญ่ผู้แทนพระองค์ ปกครองมณฑลลาวกาว องค์ที่ ๒ ต้นราชสกุล "ชุมพล"

พระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงพิชิตปรีชากร

แผนผังถนนสรรพสิทธิ์

ถ น น ต า ม ต ะ วั น

ถนนสุริยาตร์

จุดเริ่มต้น

ที่สามแยกซอยบูรพา ๒ ซึ่งเป็นซอยไปห้วยวังนองที่สามแยกซอยบูรพา ๒ ซึ่งเป็นซอยไปห้วยวังนอง

จุดผ่านที่สำคัญ

ผ่านถนนสมเด็จ ผ่านถนนบูรพานอก ผ่านถนนบูรพาใน ผ่านถนนพลแพน วัดสารพัดนึก หลังโรงพยาบาลสรรพสิทธิ์ฯ ผ่านถนนเทพโยธีหลังสถานีตำรวจฯ ผ่านถนนหลวง ผ่านถนนนครบาล วัดแจ้ง ผ่านถนนผาแดง ผ่านถนนชยางกูร ผ่านถนนนพคุณ ผ่านถนนจงกลนิธารณ์ ผ่านถนนชวาลาใน

จุดสิ้นสุด

ที่ถนนแจ้งสนิทซึ่งเป็นสามแยกหน้าแขวงการทางอุบลราชธานีที่ ๑

อนุสาวรีย์พระประทุมวรราชสุริยวงษ์

ที่มาของชื่อ

คาดว่าน่าจะตั้งชื่อตามราชทินนามของพระประทุมวรราชสุริยวงษ์หรือเจ้าคำผง เจ้าเมืองอุบลฯ องค์แรก เป็นบุตรของพระตากับนางบุศดี เกิดเมื่อ พ.ศ. ๒๒๖๒ ณ นครเวียงจันทร์ได้เษกสมรสกับเจ้านางตุ่ยซึ่งเป็นธิดาเจ้าอุปราช (ธรรมเทโว) พระอนุชาของพระเจ้าองค์หลวง (ไชยกุมาร) เจ้านครจำปาศักดิ์ เจ้าคำผงเป็นนักรบที่มีความเข้มแข็งและอดทน ใช้ความรู้ความสามารถทั้งในการรบและการปกครอง จนสามารถสร้างเมืองให้แข็งแกร่งมั่นคงและยกฐานะขึ้นเป็นเมืองอุบลได้ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เจ้าคำผงเป็นพระประทุมวรราชสุริยวงษ์อยู่ในตำแหน่งเจ้าเมือง ๓ ปี จนถึงแก่กรรมในปี พ.ศ.๒๓๓๘ อายุได้ ๘๖ ปี

แผนผังถนนสุริยาตร์

ถนนตามตะวัน

หม่อมเจียงคำกับหม่อมเจ้าอุปลีสาน ชุมพล

จุดเริ่มต้น

ที่ถนนสมเด็จซึ่งเป็นสามแยกทางไปห้วยวังนอง

จุดผ่านที่สำคัญ

ผ่านถนนบูรพาใน ผ่านถนนพลแพน ผ่านถนนเทพโยธี ซึ่งเป็นสี่แยกทางเข้าสนามบินนานาชาติ ผ่านปลายถนนหลวง ผ่านปลายถนนนครบาล ผ่านปลายถนนผาแดง ผ่านถนนชยางกูร

จุดสิ้นสุด

ที่ถนนแจ้งสนิทซึ่งเป็นสามแยกหน้าสำนักชลประทานที่ ๗

ที่มาของชื่อ

ตั้งชื่อตามพระนามหม่อมเจ้าอุปลีสาน ชุมพล พระโอรส กรมหลวงสรรพสิทธิ์ประสงค์กับหม่อมเจียงคำพระชายา

แผนผังถนนอุปลีสาน

ถนนตามตะวัน

จุดเริ่มต้น

ที่ถนนอุปราชตรงสามแยกด้านข้างศาลากลางจังหวัดฝั่งทิศเหนือ

จุดผ่านที่สำคัญ

เป็นถนนที่เชื่อมระหว่างถนนอุปราชกับถนนจงกลนิธาน เริ่มจากบริเวณสามแยกถนนอุปราชตรงข้างศาลากลางจังหวัด ผ่านวัดไชยมงคล สำนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดและบรรจบกับถนนจงกลนิธานบริเวณสามแยกหน้าโรงเรียนสารพัดช่าง

จุดสิ้นสุด

ที่ถนนกับถนนจงกลนิธารณ์ที่หน้าวิทยาลัยสารพัดช่างอุบลราชธานี

ที่มาของชื่อ

ตั้งชื่อตามราชทินนามของเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี (เจิม แสงชูโต) ท่านได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งแม่ทัพบังคับบัญชากองทหารจากเมืองอุบลฯ ไปปราบฮ่อที่แคว้นหลวงพระบางและแคว้นสิบสองจุไทสมัยพระเจ้าน้องยาเธอกรมหมื่นสรรพสิทธิประสงค์เป็นข้าหลวงต่างพระองค์ ผู้สำเร็จราชการมณฑลลาวกาว (อีสาน) จนได้รับชัยชนะ ผลงานของท่านที่ได้รับการกล่าวขานมากที่สุดคือท่านเป็นผู้นำเอาไฟฟ้าจากกรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส มาใช้ในเมืองไทยเป็นคนแรก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๓ เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งเป็นจมื่นไวยวรนารถ ทำให้เมืองไทยมีไฟฟ้าใช้ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา เพื่อเป็นเกียรติแก่ท่านจึงนำราชทินนามมาตั้งเป็นชื่อถนนสายนี้ เพราะผ่านวัดไชยมงคลที่เคยเป็นสถานที่รวมกำลังพลเมื่อครั้งยกทัพไปปราบฮ่อ

เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี (เจิม แสงชูโต)

แผนผังถนนสุรศักดิ์

ถ น น ข ว า ง ต ะ วั น

จุดเริ่มต้น

โค้งหัวมุมด้านหน้าวัดบูรพา ซึ่งเป็นรอยต่อกับถนนพโลรังฤทธิ์

จุดผ่านที่สำคัญ

ผ่านหัวถนนพิชิตรังสรรค์ ผ่านหัวถนนสรรพสิทธิ์ ผ่านถนนสุริยาตร์

จุดสิ้นสุด

บรรจบกับถนนสมเด็จ

ที่มาของชื่อ

เนื่องจากถนนสายนี้เป็นถนนที่อยู่ทางด้านทิศตะวันออก (บูรพา) สุดของเมือง และมีจุดเริ่มต้นจากใกล้วัดบูรพา จึงได้ชื่อว่า "ถนนบูรพานอก"

แผนผังถนนบูรพานอก

ถนนขวางตะวัน

จุดเริ่มต้น

ที่สามแยกซึ่งเป็นสำนักงานเกรียง กัลป์ติณันท์ และเป็นจุดเริ่มต้นถนนตัดใหม่ข้ามไปยังฝั่งวาริน และเป็นจุดเริ่มต้นถนนเขื่อนธานี

จุดผ่านที่สำคัญ

ผ่านหัวถนนศรีณรงค์ ผ่านถนนพโลรังฤทธิ์ ผ่านถนนพิชิตรังสรรค์ ผ่านถนนสรรพสิทธิ์ ผ่านถนนสุริยาตร์ตรงตลาดบ้านดู่ ผ่านถนนอุปลิสานตรงป่าช้าแขก

จุดสิ้นสุด

ที่รั้วสนามบินตรงหอควบคุมการบินและสถานีเรดาร์

ที่มาของชื่อ

ถนนสายนี้อยู่ทางทิศตะวันออก(บูรพา)ของเมือง แต่อยู่ถัดถนนบูรพานอกเข้ามาในเมืองเล็กน้อย และอยู่ใกล้วัดบูรพา จึงได้ชื่อว่าถนนบูรพาใน

ถนนบูรพาใน

แผนผังถนนบูรพาใน

ถนนขวางตะวัน

ถนนพลแพน

จุดเริ่มต้น

ที่ถนนเขื่อนธานีซึ่งเป็นสี่แยกตรงทางลงหาดวัดใต้

จุดผ่านที่สำคัญ

ผ่านถนนพโลรังฤทธิ์ วัดพลแพนผ่านถนนพิชิตรังสรรค์
ผ่านถนนสรรพสิทธิ์ผ่านถนนสุริยาตร์ผ่านถนนอุปลีสาน

จุดสิ้นสุด

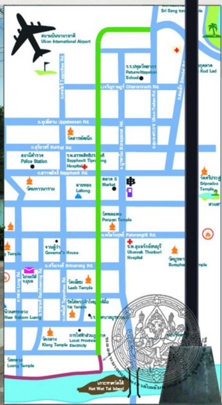
ที่ถนนราษฎร์บำรุง ติดรั้วสนามบินนานาชาติ

ที่มาของชื่อ

ถนนสายนี้ได้ชื่อตามชื่อของวัดพลแพน ที่ถนนตัดผ่าน
ด้านตะวันตกของวัด

แผนผังถนนพลแพน

ถ น น ข ว า ง ต ะ วั น

ถนนเทพโยธี

จุดเริ่มต้น

ที่ถนนพรหมราชตรงทางลงท่าไบเล่ย์ ซึ่งเคยเป็นโรงน้ำอัดลมไบเล่ย์มาก่อน

จุดผ่านที่สำคัญ

ผ่านถนนเขื่อนธานี ถนนศรีณรงค์ จวนผู้ว่าราชการจังหวัด ถนนพโลรังฤทธิ์ ถนนพิชิตรังสรรค์ ถนนสรรพสิทธิ์ ด้านข้างโรงพยาบาลสรรพสิทธิ์ กับสถานีตำรวจถนนสุริยาตร์วัดสารพัดนึกสำนักงานขนส่งจังหวัดอุบลฯ

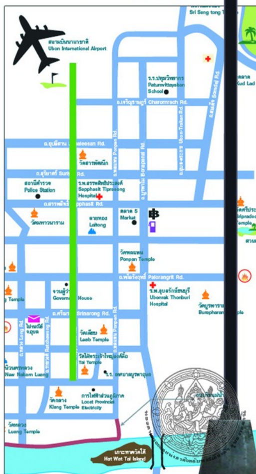
จุดสิ้นสุด

ประตูทางเข้าสนามบินนานาชาติอุบลราชธานี

ที่มาของชื่อ

ตั้งชื่อตามราชทินนามของพระยาศรีสิงหเทพ (ทัด ไกรฤกษ์) ผู้เป็นบิดา ข้าหลวงกำกับราชการเมืองอุบลฯ ลำดับที่ ๗ กับพระโยธีบริรักษ์ (เคลือบ ไกรฤกษ์) บุตรชายคนที่สองซึ่งเป็นข้าหลวงกำกับราชการเมืองอุบลราชธานี ลำดับที่ ๙ (เทพ + โยธี คือพยางค์หลังของพ่อ + พยางค์หน้าของลูก)

แผนผังถนนเทพโยธี

ถ น น ข ว า ง ต ะ วั น

ถนนสุรพล

จุดเริ่มต้น

ที่ถนนพรหมราช

จุดผ่านที่สำคัญ

เป็นถนนสายสั้นๆ ที่เชื่อมถนนพรหมราชกับถนนเขื่อนธานี อยู่ระหว่างถนนราชวงศ์กับถนนเทพโยธีตามเส้นทางการคมนาคมของเมืองเก่า

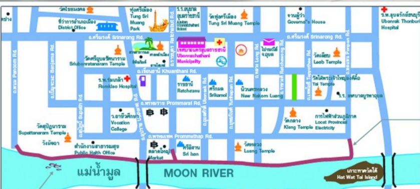
จุดสิ้นสุด

ที่ถนนเขื่อนธานี

ที่มาของชื่อ

ตั้งชื่อตามราชทินนามของพระสุรพลชยากร (อุ่น วนะรมย์) ซึ่งดำรงตำแหน่งเมืองแสนของเมืองอุบลฯ

แผนผังถนนสุรพล

ถนนขวางตะวัน

ถนนราชวงศ์

จุดเริ่มต้น

ที่หัวถนนพรหมราชซึ่งเป็นสามแยกหน้าวัดกลาง และท่าน้ำวัดกลางอาณาบริเวณนี้เคยเป็นคุ้มเจ้าราชวงศ์มาก่อน

จุดผ่านที่สำคัญ

ผ่านถนนพรหมราช ผ่านถนนเขื่อนธานี

จุดสิ้นสุด

ที่ถนนพโลรังฤทธิ์ซึ่งเป็นสามแยกหน้าโรงเรียนอนุบาลมิชชั่น

ที่มาของชื่อ

ตั้งชื่อตามตำแหน่งราชวงศ์ ซึ่งเป็นหนึ่งในตำแหน่งอาชญาสี่ หรืออาญาสี่ที่ปกครองเมืองอุบลฯ ในระยะแรกสร้างเมืองจนถึงสมัยรัชกาลที่ 5ก่อนการปฏิรูปการปกครอง ตำแหน่งทั้งสี่ คือ เจ้าเมือง อุปราช ราชวงศ์ และราชบุตร

ไฟไหม้ด้านข้างตลาดเก่าเยื้องวัดหลวง

ถ น น ข ว า ง ต ะ วั น

จุดเริ่มต้น

ที่ท่าตลาดเก่าหรือท่ายงสงวน (ตลาดเก่าคือตลาดแห่งแรกของเมืองอุบลฯ และเป็นตลาดหลวงด้วย มีร้านยงสงวนแห่งแรกตั้งอยู่ที่ตลาดนี้ด้วย บางคนจึงเรียกท่ายงสงวน)

จุดผ่านที่สำคัญ

ผ่านถนนพรหมเทพ ไปรษณีย์อุบลราชธานี หน้าวัดทุ่งศรีเมือง หน้าวัดมณีวนาราม หลังและข้างวัดมหาวนาราม

จุดสิ้นสุด

ที่ถนนอุปลีสานซึ่งเป็นสามแยกศูนย์อุตุนิยมวิทยา

ที่มาของชื่อ

ตั้งชื่อตามตลาดหลวงซึ่งเป็นตลาดแห่งแรกของเมืองอุบลฯ

แผนผังถนนหลวง

ถ น น ข ว า ง ต ะ วั น

ถนนยุทธภัณฑ์

จุดเริ่มต้น

ที่ถนนพรหมเทพซึ่งเป็นสามแยกตรงกับประตูทางเข้าหน้าวัดหลวง

จุดผ่านที่สำคัญ

ผ่านถนนพรหมราช ถนนเขื่อนธานี ธนาคารออมสิน

จุดสิ้นสุด

บรรจบกับถนนศรีณรงค์ บริเวณสามแยกสถานีดับเพลิงเทศบาลนครอุบลฯ

ที่มาของชื่อ

ได้ชื่อตามคลังแสงสรรพาวุธที่ตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกเฉียงใต้ (บริเวณท่าจวนหรือท่าตลาดใหญ่) เพื่อเป็นอนุสรณ์ที่เมืองอุบลฯ เคยมีคลังแสงสรรพาวุธแล้วยุบเลิกไป

ถนนยุทธภัณฑ์ในอดีต และปัจจุบัน

แผนผังถนนยุทธภัณฑ์

ถนนขวางตะวัน

จุดเริ่มต้น

ที่ถนนพรหมเทพซึ่งเป็นสามแยกหน้าร้านกิมเชียงวัสดุก่อสร้าง

จุดผ่านที่สำคัญ

เป็นถนนสายสั้นๆ ผ่านถนนพรหมราช บรรจบกับถนนเขื่อนธานีข้างร้านแสงถาวร

จุดสิ้นสุด

บรรจบกับถนนเขื่อนธานี บริเวณสามแยกด้านหลังสำนักงานเทศบาลนครอุบลราชธานี

ที่มาของชื่อ

ตั้งชื่อตามราชทินนามของพระอุบลศักดิ์ประชาบาล (กุคำ สุวรรณกูฏ) หนึ่งในสี่ตำแหน่งหลักที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังจากยกเลิกตำแหน่งอาชญาสี่หลังจากเมืองอุบลฯ ถูกจัดตั้งเป็นมณฑลและมีข้าหลวงจากกรุงเทพมาปกครอง ตำแหน่งทั้งสี่คือ พระอุบลเดชประชารักษ์ (เจ้าเมือง) พระอุบลศักดิ์ประชาบาล (อุปราช) พระอุบลการประชานิตย์ (ราชวงศ์) พระอุบลกิจประชากร (ราชบุตร) ปัจจุบันชื่อตำแหน่งทั้งสี่นี้ได้ถูกตั้งเป็นชื่อประตูทางเข้าทุ่งศรีเมืองทั้งสี่ทิศด้วย

พระอุบลศักดิ์ประชาบาล (กุคำ สุวรรณกูฏ)

แผนผังถนนอุบลศักดิ์

ถนนขวางตะวัน

ถนนราชบุตร

จุดเริ่มต้น

ที่ท่าจวน (เคยมีจวนเจ้าเมืองที่ท่านี้) หรือท่าตลาดใหญ่

จุดผ่านที่สำคัญ

ผ่านถนนพรหมราช ผ่านถนนเขื่อนธานี ผ่านมุมทุ่งศรีเมืองด้านโรงเรียนอนุบาลอุบลฯ

ที่สามแยกบรรจบกับถนนพโลรังฤทธิ์ บริเวณมุมทุ่งศรีเมืองด้านอนุสาวรีย์แห่งความดี

ถนนสายนี้ผ่านคุ้มของเจ้าราชบุตร จึงตั้งชื่อตามตำแหน่ง ซึ่งเป็นหนึ่งในตำแหน่งอาชญาสี่ที่ปกครองเมืองอุบลฯ ในระยะแรกสร้างเมืองจนถึงสมัยรัชกาลที่ ๕ ก่อนปฏิรูปการปกครอง

ตลาดใหญ่ในอดีต

แผนผังถนนราชบุตร

ถ น น ข ว า ง ต ะ วั น

ดนนอุบลกิจ

จุดเริ่มต้น

ที่ถนนพรหมราช

จุดผ่านที่สำคัญ

เป็นถนนสายสั้นๆ เชื่อมต่อระหว่างถนนพรหมราชกับถนนเขื่อนธานี

จุดสิ้นสุด

ที่ถนนเขื่อนธานี ตรงข้ามกับพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อุบลราชธานี

ที่มาของชื่อ

ตั้งชื่อตามราชทินนามของพระอุบลกิจประชากร (บุญเพ็ง บุตโรบล) หนึ่งในสี่ตำแหน่งหลักที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังจากยกเลิกตำแหน่งอาชญาสี่

ซ้ายสุด : พระอุบลกิจประชากร (บุญเพ็ง บุตโรบล)

แม่น้ำมูล MOON RIVER

แผนผังถนนอุบลกิจ

วงเวียนน้ำพุจุดเริ่มต้นถนนอุปราช

ถ น น ข ว า ง ต ะ วั น

จุดเริ่มต้น

ที่ถนนพรหมเทพซึ่งเคยเป็นวงเวียนน้ำพุมาก่อน ตรงข้ามกับท่าอุปราช ซึ่งปัจจุบันเป็นเชิงสะพานเสรีประชาธิปไตยคู่ขนานกับสะพานรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี บริเวณนี้เคยเป็นคุ้มของเจ้าอุปราชมาก่อน

ถนนอุปราชมุมสูงในอดีต

จุดผ่านที่สำคัญ

ผ่านถนนพรมเทพ วัดศรีอุบลรัตนาราม หน้าศาลากลางจังหวัด ทุ่งศรีเมือง ผ่านถนนศรีณรงค์ แยกวัดสุทัศน์ แยกตลาดเทศบาล ๒ (ตลาดน้อย)

จุดสิ้นสุด

ที่สี่แยกกิโลศูนย์และเป็นจุดเริ่มต้นของถนนชยางกูร

ที่มาของชื่อ

ตั้งชื่อตามตำแหน่งอุปราช ซึ่งเป็นหนึ่งในตำแหน่งอาชญาสี่ที่ปกครองเมืองอุบลฯ ในระยะแรกสร้างเมืองจนถึงสมัยรัชกาลที่ ๕ ก่อนปฏิรูปการปกครอง อุปฮาด หรือ อุปราชเป็นตำแหน่งผู้บังคับบัญชาสูงสุดของเมือง มีอำนาจหน้าที่รองจากเจ้าเมืองรักษาราชการหรือปฏิบัติราชการแทนเจ้าเมืองในกรณีที่เจ้าเมืองไม่อยู่ หรือไม่สามารถมาปฏิบัติราชการได้ มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการรวบรวมสรรพบัญชีสำมะโนครัวส่วยอากร รวมทั้งเร่งรัดการจัดเก็บส่วยอากรส่งเมืองราชธานีให้ทันตามกำหนดและเกณฑ์ไพร่พลไปทำศึกสงคราม

ถนนอุปราชที่หน้าห้องสมุดประชาชน

แผนผังถนนอุปราช

ถนนขวางตะวัน

จุดเริ่มต้น

ที่ถนนพรหมเทพซึ่งเป็นสามแยกหน้าสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี

จุดผ่านที่สำคัญ

เป็นถนนสายสั้นๆ ผ่านวิทยาลัยอาชีวะศึกษาอุบลฯ ผ่านถนนพรหมราช

จุดสิ้นสุด

ที่ถนนเขื่อนธานีตรงประตูทางเข้าด้านข้างวัดศรีอุบลรัตนาราม

ที่มาของชื่อ

เดิมชื่อถนนโรงเลื่อยเพราะมีโรงเลื่อยที่ต้นทางหัวถนน (บริเวณที่เป็นสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปัจจุบัน) เมื่อโรงเลื่อยเลิกกิจการจึงเปลี่ยนชื่อเป็นถนนศรีทองตามปลายถนนสิ้นสุด (วัดศรีอุบลรัตนารามเดิมชื่อว่าวัดศรีทอง)

แผนผังถนนศรีทอง

ถนนขวางตะวัน

จุดเริ่มต้น

ที่ท่าน้ำวัดสุปัฏน์

จุดผ่านที่สำคัญ

ผ่านปลายถนนพรหมเทพซึ่งเป็นสามแยกหน้าวัดสุปัฏน์ ผ่านถนนพรหมราช ผ่านถนนเขื่อนธานี แล้วไปบรรจบกับถนนศรีณรงค์ตรงสามแยกหน้าที่ว่าการอำเภอเมือง

จุดสิ้นสุด

ที่หน้าที่ว่าการอำเภอเมืองอุบลฯ

ที่มาของชื่อ

ตั้งชื่อตามวัดสุปัฏนาราม ซึ่งเป็นวัดธรรมยุตินิกายแห่งแรกของเมืองอุบลฯ สร้างในสมัยรัชกาลที่ ๔

สมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ เสด็จวัดสุปัฏนาราม

แผนผังถนนสุปัฏน์

ถ น น ข ว า ง ต ะ วั น

ถนนเขื่อนธานี

จุดเริ่มต้น

ที่ริมแม่น้ำมูลหลังวัดสุปัฏนาราม

จุดผ่านที่สำคัญ

เป็นถนนสายสั้นๆ ผ่านสี่แยกประตูทางเข้าโบสถ์คริสต์ ซึ่งเป็นด้านหลังโรงเรียนอาเวมาริอา

จุดสิ้นสุด

ที่ถนนศรีณรงค์ ซึ่งเป็นสามแยกหน้าสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองอุบลฯ

ที่มาของชื่อ

อาณาบริเวณสำนักงานสาธารณสุข อำเภอเมืองอุบลฯ ที่ว่าการอำเภอเมืองอุบลฯ และศาลากลางจังหวัดเคยเป็นโรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราชมาก่อนจึงตั้งชื่อถนนตามชื่อโรงเรียน ซึ่งปัจจุบันยังคงเหลืออาคารเรียนทำด้วยไม้อยู่หลังศาลากลางจังหวัด

หน้าโรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช ปัจจุบันเป็นศาลากลางจังหวัด

แผนผังถนนเบ็ญจะมะ

ถ น น ข ว า ง ต ะ วั น

ถนนชยางกูร

จุดเริ่มต้น

เริ่มจากถนนสรรพสิทธิ์ที่สี่แยกกิโลศูนย์ต่อจากถนนอุปราชเบี่ยงเบนเอียงไปทางทิศตะวันตกเล็กน้อย

จุดผ่านที่สำคัญ

ผ่านถนนสุริยาตร์ ถนนอุปลีสาน (สี่แยกสนามบิน) ด้านข้างมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลฯ โรงเรียนอัสสัมชัญอุบลฯ โรงเรียนเมืองอุบลฯ ตลาดหนองบัว ตลาดบ้านดอนกลาง ธนาคารกรุงไทยฯ อำเภอม่วงสามสิบ อำเภอลืออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ จังหวัดมุกดาหาร แล้วเลียบริมฝั่งแม่น้ำโขง ผ่านจังหวัดนครพนม สิ้นสุดที่จังหวัดหนองคาย

จุดสิ้นสุด

ที่จังหวัดหนองคาย

ที่มาของชื่อ

ถนนสายนี้เดิมมีอยู่แล้วแต่ยังไม่มีชื่อ สร้างใหม่สมัย ม.จ.วิเศษศักดิ์ ชยางกูร (โอรสพระองค์เจ้าไชยา นุชิต ซึ่งต่อมาได้รับการสถาปนาเป็นพระบรมวงศ์เธอกรมหมื่นพงศาดิศรมหิป ต้นราชสกุล "ชยางกูร") ซึ่งดำรงตำแหน่งนายช่างแขวงการทางอำนาจเจริญอยู่ในขณะนั้น เมื่อสร้างใหม่จึงใช้นามสกุลเป็นชื่อถนน

ถนนขณะกำลังก่อสร้าง

แผนผังถนนชยางกูร

ถนนตามตะวัน

ถนนแจ้งสนิท

จุดเริ่มต้น

จากถนนสรรพสิทธิ์หน้าแขวงการทางอุบลราชธานีที่ ๑

จุดผ่านที่สำคัญ

ผ่านสำนักชลประทานที่ ๗ ผ่านปลายถนนอุปลีสาน หน้าวิทยาลัยเทคนิคอุบลฯ หน้าโรงเรียนนารีนุกูล ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน หอนาฬิกา แล้วเลี้ยวซ้ายไปทางอำเภอเขื่องในผ่านจังหวัดยโสธร ร้อยเอ็ด มหาสารคาม

จุดสิ้นสุด

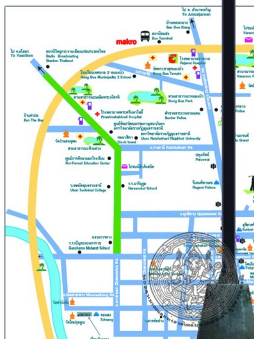
หลวงหมายเลข 2 (กรุงเทพ–หนองคาย) ที่อำเภอบ้านไผ่จังหวัดขอนแก่น

นายวินิต แจ้งสนิท (แถวยืนคนที่ ๒ จากซ้าย)

ที่มาของชื่อ

ถนนสายนี้ ตั้งชื่อตามนามสกุลของนายวินิต แจ้งสนิท ซึ่งดำรงตำแหน่ง เป็นนายช่างแขวงการทางยโสธร ในขณะก่อสร้าง

แผนผังถนนแจ้งสนิท

จัดทำโดย
หอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติฯ อุบลราชธานี
๗๔ หมู่ ๑๐ ต.แจระแม อ.เมือง จ.อุบลราชธานี ๓๔๐๐๐
โทรศัพท์: ๐-๔๕๒๘-๕๕๒๒ โทรสาร: ๐-๔๕๒๘-๕๕๒๒

